నాగరికుడు

ఇవ్వాళ ఒకటో తారీఖు....

కొద్ది రోజులుగా ఎదురుచూస్తున్న దినమిది.

ప్రస్తుతం జేబు నిండుగా వుంది.

మనసుకూడా నిండుగా ఉంది. సంధ్యాసమయపు చల్లగాలి శరీరానికి గిలిగింతలు పెడుతూంది. అసలే చలి కాలమేమో, క్రమంగా వణుకుకూడా ప్రారంభం కాసాగింది. రోజూ ఈ టైముకి ఇంటివద్ద వుండాల్సిందసలు. కాని ఈ రోజు అన్ని రోజులలాంటిది కాదు.... ఇవ్వాళ ఒకటో తారీఖాయె. ఈ ఒక్క రోజన్నా కాస్త అటూ యిటూ తిరిగి ఎంతో కొంత ఖర్చుచేస్తేగాని ఇంటికి పోబుద్ధి వేయదు. అయినా బ్రహ్మచారులు పెందరాళే ఇంటికి పోవాలని ప్రయత్నించడం అర్థంలేని పనంటాడు గోపాలం. ఆ మాట కొస్తే గోపాలానికేం; వాడెన్ని కబుర్లయినా చెప్పగలడు. కడుపు నిండుగా ఉండాలేగాని, వంకాయలో ఏ విటమిన్లున్నా యనే దగ్గర ప్రారంభించి అమెరికాలో ఎన్ని వీశల ప్రజాస్వామ్యం అమలులో ఉందనేదాకా గంటల తరబడి అనర్గళంగా ఉపన్యసించగలడు. అందుకనే గోపాలానికి మిత్రులు

అంటగట్టిన హాస్యరాయుడనే బిరుదు నేటికీ సార్థక నామ ధేయంగా నిలిచిపోయింది. పాపం ఆ ముసలాయన ఎలా భరిస్తున్నాడో వీణ్ణి. ఆయన స్థితిచూస్తే జాలేస్తుంది. ఒక ప్పుడు బాగా బ్రతికినవాడు. కాలక్రమాన జవసత్వాలతో పాటు ఆదాయంకూడా క్షీణించి ప్రస్తుతం కొడుకుమీదే ఆధారపడవలసిన స్థితిలో ఉన్నవాడు. ఆయనగారికి ఏకైకా ధారం గోపాలం. కాని, గోపాలానికి మాత్రం కుటుంబ విష యాలేం పట్టవు. కుటుంబ బాధ్యతలంటే గోపాలం దృష్టిలో ముప్పూటలా సుష్టుగా భోంచేయడంవరకేనాయె. అందుకే నాకు గోపాలం అంటే కోపం. సాధ్యమయినంతవరకూ దూరంగానే ఉంటాను.. కాని గోపాలం అలాంటివాటిని లెక్కజేసే రకంగాదు. అతనికసలు ఔంహామాటమనేదే లేదాయె. ప్రతిరోజూ మేమంతా హోటలుకుపోయే సమ యానికి గుమ్మందగ్గర గోపాలం తయారు. అందులోనూ గోపాలానికి ఆకలి అసలే మరీ లావుకూడాను. వాణ్ణి మేప లేక మా దుంపతెగుతూవుంటుంది.

ఎప్పుడన్నా గోపాలం అక్కడ కనుపించకపోతే మేం అదృష్టవంతులన్నమాటే. అలాంటి సమయాల్లో గోపాలం సామాన్యంగా హోటల్లోనే ఇంకెవరన్నా స్నేహితుల్తో హాస్యం కొడుతూ ప్రత్యక్షమవుతాడు. గోపాలానికి స్నేహితు లకేం కొదువలేదు. అందులోనూ పెద్ద ఉద్యోగస్తులతోను, గొప్పవాళ్ళతోనూ ఏదో ఒక విధంగా పరిచయం సంపాదించు కోవటం గోపాలానికి హాబీలాంటిది. ఈ విద్యలోకూడా

గోపాలం అఖండుడు కాదని ఎవరూ అనలేరు. అంతనేర్పు ఉందతనికి.

ఇన్ని వున్నా కుటుంబాన్ని గురించిన చింత అతనికి లేకపోవడమే మాకందరికీ బాధాకరంగా ఉండేది, అందుకు కారణం గోపాలంమీద సానుభూతి కాదని మా కందరికి తెలుసు. నిజానికి గోపాలం అంటే మా కెవరికీ ఏమాత్రం సానుభూతి లేనిమాట వాస్తవమే. కాని గోపాలం తండ్రిపట్ల మాకు గల గౌరవాభిమానాలే గోపాలంపట్ల శ్రద్ధ తీసుకునే ట్టు చేశాయి. చెట్టంత కొడుకు పీడు వుండికూడా పాపం ఆయన ఈ వృద్ధాప్యంలో సైతం శారీరకంగానూ, మానసికం గానూకూడా బాధపడుతూవుంటే, కనిపించినపుడల్లా మాతో తన గోడు చెప్పుకొని నీరవుతూంటే చిరకాలంగా సంబంధా లున్న మాకెలా వుంటుంది. అందుకనే గోపాలాన్ని అనేక సార్లు హెచ్చరించాం, ఏదన్నా ఉద్యోగంలో చేరమని. కాని గోపాలం పట్టించుకొన్నట్టులేదు. అందుకు మేం ఆశ్చర్య పడనూలేదు చదువుకునే రోజుల్నుంచీకూడా గోపాలాన్నెరి -గిన మా కందరికీ గోపాలం ఎలాంటివాడో బాగా తెలుసు. అందుకనే చివరికి మేమే నలుగురం కలసి ప్రయత్నంచేసి ఎలాగైతేనేం ఓ చిన్న ఉద్యోగం సంపాదించి ఆ సంగతి గోపాలంతో చెప్పినప్పుడు “ఆఁ నేనా, గుమాస్తాగానా !” అని నివ్వెరపోయి ప్రశ్నించి, తన కదవుసరంలేదని నిరాకరించి నప్పుడుగాని, తర్వాత తండ్రి బలవంతంమీద ఆ ఉద్యోగంలో చేరినపుడుగాని మే మెవరం ఆశ్చర్యపడలేదు.

గోపాలాన్ని ఉద్యోగంలో చేర్పించి రెండు మాసాలవుతూంది. ఉద్యోగంలో చేరిన తర్వాత తరచు కనిపించడమే మానేశాడు. మాక్కూడా హోటళ్లోకి పోయేటప్పుడు ఏ మూలనుంచో "హలో" అంటూ ప్రత్యక్ష మవుతాడోనని భయపడాల్సిన అవసరం లేకపోయింది. నామట్టుకు నాకు గోపాలం కనుపించి నెలరోజు లవుతూంది. ఎందువల్ల కనుపించటంలేదో. బహుశా, పెందరాళే ఇంటికిపోయి, సుష్టుగా భోంచేసి, ముసుగు తన్నుతూ ఉండి ఉంటాడు అందులోనూ ఆకలి అసలే లావుకూడాను. ఈసారి కనిపిస్తే అడగాలి. పెందరాళే యింటికి పోవద్దంటాడా యీసారి. చూద్దాం అనుభవిస్తున్నాడుగదా మరి స్వయంగా.

ఉలిక్కిపడ్డాను.

హారన్ మ్రోగించుకుంటూ ప్రక్కనుంచే దూసుకుపోయిందో కారు. నా పరధ్యానానికి తిట్టుకొంటూ ప్రక్కకి తప్పుకొని తలెత్తి చూశాను. సెంటర్ దాకా వచ్చేశానప్పుడే. ఇప్పుడెటుపోవడం! ఉువ్వాళ ఒకటో తారీఖాయె. అప్పుడే యింటికి పోవడమేమిటి! అయినా ఇప్పుడే పోయిమాత్రం చేసేదేమిటి! పోనీ సినిమాకెడితే! చూసి చాలారోజులయింది కూడాను. ఇప్పుడు అశ్రద్ధచేస్తే తర్వాత ఆ జేబులో డబ్బూ ఉండదు; చూసే అవకాశమూ ఉండదు. ఆటేం అప్పుడే ఆరుంబావయిందే. ఫర్వాలేదు. ఇంకా పదిహేను నిమిషాలుంది. ఈ లోగా కాస్త కాఫీ త్రాగిరావచ్చు.

అప్రయత్నంగానే కాళ్లు హోటలువైపు దారితీశాయి.

చిరపరిచితమైన గుమ్మంలో అడుగు పెట్టబోతున్నాను. పరధ్యానంగా వున్నానేమో, భుజంమీద చేయి పడటంతో ఉలిక్కిపడ్డాను. ఇంత చనువుగా భుజంమీద చేయివేసిం దెవరా! అని వెనుదిరిగి చూశాను.

"బహుకాల దర్శనాలు" చిరునవ్వుతో ప్రత్యక్ష మయ్యాడు గోపాలం.

చాలారోజుల తర్వాత కలుసుకొన్నందుకు ఆనందిస్తూ చిరునవ్వుతోనే సమాధానమిచ్చి లోపలికి దారితీశాను. గోపాలం అనుసరించాడు.

"ఈ మధ్య తమరి దర్శనాలే కరువవుతున్నాయ్" అంటూ టేబుల్ ముందు చేరటం ఆలస్యంగా తన సహజధోర ణిలో ప్రారంభించాడు గోపాలం. "గత నాలుగు రోజు ల్లోనూ కనీసం అరడజనుసార్లయినా నీకోసం వచ్చివుంటాను" అని ఎందుకో ఊహించుకొన్నట్లుగా ఆగాడు గోపాలం.

"అలాగా" అని ఊరుకున్నాను నేను.

నా నిర్లిప్తతను చూచి తిరిగి అడిగాడు గోపాలం.

"ఎన్నడూ లేనిది నీవిన్ని రోజులు ఎక్కడికి పోయి నట్లు ?"

"అనుకోకుండా ఊరికి పోవాల్సొచ్చింది – అంతే. విశేషమేమీ లేదు"

"అలాగా" అన్నాడు గోపాలం.

"అదలా ఉండనీ. ఎన్నడూ లేనిది నీవు నాకోసం ఎందుకు తిరగవలసి వచ్చింది ?" అన్నట్లడిగాను నేను.

"అద్దే చెపుతున్నాను. యివ్వాళ నీవు ఆఫీసుకు వెళ్ళావా ?"

"యివ్వాళే ఏమిటి ? రోజూ వెడుతూనే ఉన్నాను"

"అయితే మీూ ఆఫీసులో ఓ ఉద్యోగం ఖాళీగా ఉన్న సంగతి నీకు తెలిసే వుంటుంది."

"తెలిస్తే ?"

"ఆ విషయంలో నీవు నాకు సాయంచేయాలి"

"ఏ విషయంలో ?"

"అద్దే, ఆ ఉద్యోగం విషయంలోనే"

"అంటే ?"

"నేనా ఉద్యోగానికి అప్లికేషను పెడుతున్నాను. ఈ సందర్భంలో నీ మాటసాయం నా కెంతో తోడ్పడుతుంది"

"నా సాయం సంగతలా ఉంచు. ఇంతకీ నీకీ ఉద్యోగం ఎందుకు ?"

"ఎందుకేమిటి ? ఉద్యోగాలు చేసేదెందుకో నీకు వేరే చెప్పాలా ? ఉద్యోగం చేస్తున్న నీకు తెలియదా ?"

"తెలుసునయ్యా మహానుభావా. నా సంగతి బాగానే తెలుసుకాని నీవిప్పుడు చేస్తున్న నిక్షేపంలాంటి ఉద్యోగం వుండగా నీకీ ప్రయత్నాలెందుకు? అనే నే నడుగుతూంట" అన్నాను చిరాకుగా.

"నాతో పరిహాసా లాడుతున్నావా ?" అన్నాడు గోపాలం సంకోచంగా.

"పరిహాసాలాడేందుకు తగినంత తీరికగాని, ఓపికగాని నాకు లేదు"

"అయితే నా విషయం నీకు తెలియదనే అనుకోవా లన్నమాట."

"ఏ విషయం ?" అనడిగాను నేను విసుగ్గా.

"అదే నేను ఉద్యోగం మానుకున్న విషయం" అన్నాడు గోపాలం నిర్లిప్తతతో.

నిర్ఘాంతపోయాను నేను.

"ఏమిటీ ? ఉద్యోగం మానేశావా ?" అనడిగాను నమ్మలేక పోతూ.

"అవును మానేశాను. అంతకన్నా గత్యంతరం కను పించలేదు. అసలు మొదట్నుంచీ కూడా నాకా ఉద్యోగ మంటే యిష్టంలేదు. ఆ సంగతి నీకప్పుడే చెప్పాను కూడాను. దానికితోడు వాడెప్పుడూ ఏదో ఒక తప్పు పడుతూనే ఉంటాడు ఎకౌంటులో కొంచెం తేడా కనిపించిందని మొన్న టికీ మొన్న ఏమేమో వాగాడు. ఆ సమయంలో తెలిసిన వారెవరన్నా అటు వచ్చినట్లయితే ఎంత అవమానం."

"అందుకని మానేశావన్నమాట"

"మరేం చేయను. పగలస్తమానం కష్టపడి చేస్తే వాడిచ్చేదెంత ? పైగా వది ఆ ముష్టి వంద రూపాయలకోసం ఏ బీ సీ డీ లన్నా రాని ఆ శుంఠ చెప్పుచేతల్లో ఉండటం నావల్లగాదు. పైగా గుమస్తా ఉద్యోగమంటే నలుగుర్లోనూ తలవంపులు కూడాను." అన్నాడు గోపాలం ఆవేశంతో.

"వాడు శుంఠయితే కావచ్చు. కాని గుమాస్తా ఉద్యోగం అవమానకరమని నీవనుకోవడం సరికాదు. ఆ మాటకొస్తే నేను మాత్రం ఉద్యోగంకాదా చేస్తున్నది."

"కాదని నేనన్నానా? కాని నీది గవర్నమెంటు ఉద్యోగమాయె. అందుకేగా నేను మీ ఆఫీసులో చేరాలను కుంటున్నది." అన్నాడు గోపాలం.

నాకింక గోపాలానికి చెప్పజూడటం దండుగనిపించింది. ఏవేవో ఊహించుకొని అంతకుముందే ఒక నిర్ణయానికి వచ్చిన వాడికి ఎవరు మాత్రం ఏం చెప్పగలరు? అందుకనే మౌనంగా ఊరుకున్నాను.

నా మౌనాన్ని చూసి, తిరిగి గోపాలం అడిగాడు. "అయితే నేను మానుకోవడం నీ కిష్టం లేదన్నమాట".

"అవును. అతి రాలా. నీవు చేసిన దానికన్నా తెలివి తక్కువపని మరొకటుండబోదు. ఈరోజుల్లో ఉద్యోగాలంటే, హోటల్లో కాఫీలాగా తేలిగ్గా దొరకేవని నీ వుద్దేశ్యంలా ఉంది. ఉద్యోగం మానుకోవడం ద్వారా నీవేదో స్వతంత్రుడవయి పోయినట్లు భావిస్తున్నావులా ఉంది. కాని, గోపాలం, యీ విషయంలో నీవు కేవలం లోతు తెలియని ఈతగాడివి."

"సరే జరిగిందేదో జరిగిపోయింది. ఇప్పుడు నీవు నన్ను తిట్టి ప్రయోజనం లేదు. ఇంతకీ మీ ఆఫీసులో ఉద్యోగం విషయం ఏమంటావు?" అంటూ ప్రసంగాన్ని మళ్ళించాడు గోపాలం.

"ఏం కావాలిసార్" అంటూ సర్వరు వచ్చాడు. గోపాలం వంక చూశాను. గోడకున్న కాలెండరు బొమ్మను తదేకంగా చూస్తున్నాడు చిత్రకళా ప్రదర్శనంలో ఉత్తమ చిత్రాన్ని నిర్ణయించబోతున్న జడ్జీలా.

"రెండు కాఫీ" అని చెప్పి పంపాకగాని గోపాలం ఆ చిత్రాన్ని పరిశీలించడం మానలేదు. సర్వరు అటు పోగానే తిరిగి తన మామూలు ధోరణిలో అడిగాడు "మరి మీ ఆఫీసులో ఉద్యోగం మాటేమిటి?"

"ఈ ఉద్యోగం సంగతి నీకెవరు చెప్పారు?"

"ఎవరో చెప్పేదేమిటి? నీ కొలీగ్ జగన్నాథమే చెప్పేడు"

"ఓహో అతడా! నీకు కొత్తగా పరిచయమయ్యాడు గదూ. ఆయనగారికి నీ సంగతి సరిగా తెలియక నీ కబుర్లు విని, నువ్వేదో పెద్ద చదువులు చదివి ఉంటావనుకున్నా డేమో. పాపం నిన్ననవసరంగా ఆశలోకి దింపాడు."

"అదేం!"

"అవును గోపాలం. నీకన్ని సంగతులు తెలుసుగదా. మరి మాది గవర్నమెంటు ఆఫీసు అనీ, అందులో నీకు ఉద్యోగం దొరకాలంటే నీవు కనీసం బి. ఏ. ప్యాసయి ఉండాలనీ నీకు తెలీదా?" అనడిగాను నేను.

తెల్లబోయాడు గోపాలం.

"అయితే నాకాశ లేదన్నమాటేనా?" అన్నా డెలాగో చివరికి.

"అంతే" అంటూ సర్వరు తెచ్చిన కాఫీత్రాగి బిల్లు తీసుకుని లేచాను. గోపాలంకూడా పూర్తిజేసి లేచాడు.

హోటల్లోంచి బయటికొచ్చి గుమ్మందగ్గర షాపులో రెండు కిళ్ళీలకు ఆర్డరిచ్చి చుట్టుప్రక్కలు పరిశీలించసాగాను. చీకట్లు పూర్తిగా క్రమ్ముకున్నాయి. రోడ్డంతా జనంతో. వచ్చేపోయే కార్లతో, రిక్షాలతో సందడిగా ఉంది ఇద్దరు ముగ్గురు బిచ్చగాళ్లు డబ్బాలతో మీదపడితే వాళ్ళనెలాగో వదలించుకొంటే యింతలో "పాలిష్ సార్" అంటూ ఇంకో కుర్రాడు తయారు. "ఒక్కణా చాలుసార్ అద్దంలా పాలిష్ చేస్తాను" అంటూ ఆశగా ముందుకు వచ్చాడు కుర్రవాడు. చిరిగినవయినా శుభ్రంగా ఉతికిన బట్టలతో చాలా చలాకీగా ఉన్నాడు కుర్రాడు. నా బూట్లవంక చూసుకొన్నాను. ఉదయమే పాలిష్ చేసిన బూట్లు శుభ్రంగా మెరుస్తున్నాయి! నిరాశతో వెనుదిరిగాడు కుర్రాడు! గోపాలం పాదాలవంక చూశాడు! వాడి కళ్లు ఆశతో మెరిశాయి! గోపాలం చెప్పులు దుమ్ముకొట్టుకుని, ఒకమూల తోలువూడి జీర్ణ స్థితిలో ఉన్నాయి. కుర్రాడు గోపాలం కాళ్ళదగ్గర సంచి దింపుకొని "ఒక్కణా చాలు సార్ శుభ్రంగా పాలిష్ చేస్తాను!" అంటూ చెప్పులు ఊడదీయబోయాడు! "ఛీ! కాలిమీద చేయి వేయకు! అవతలికి ఫో!" అంటూ విదలించుకొన్నాడు గోపాలం ఆగ్రహంతో. ఆ విదలింపుకు బోర్లపడ్డాడు కుర్రవాడు! అయినా అది గమనించకుండా "ఛీ!... ఎక్కడ చూసినా వీళ్ళే! పాలిష్, పాలిష్ అంటూ ఒకటేగోల! అయినా మనన్నా వీళ్లే నయం. ఎంతలేదన్నా రెండు మూడు

రూపాయలు కళ్ళజూస్తారు." అన్నాడు గోపాలం నావంక తిరిగి ఏమంటా వన్నట్లు.

నాకు మంటుకు వచ్చింది. తమాయించుకొని నిదానంగా అన్నాను "అయితే గోపాలం, నీ లెక్క ప్రకారం ఈ పనిమీద రోజుకి రెండు మూడు రూపాయలొస్తాయి. ఈ పనిలో అయితే ఒకడి క్రిందపడి ఉండనక్కరలేదు. కాలేజీ డిగ్రీల సమస్య అసలే లేదు. కావాలంటే అవసరమయిన సామాన్లు యిప్పుడే కొనియిస్తాను. మరి నీవు స్వతంత్రంగా ఒకరిని పీడించనక్కరలేకుండా బ్రతకటానికి ఎందుకు ప్రయత్నించరాదు?" అన్నాను నేను కోపంతో!

నిర్ఘాంతపోయాడు గోపాలం! కొద్ది క్షణాలవరకూ అలాగే నిశ్చేష్టుడై నావంక చూస్తూ నిల్చుండిపోయాడు! అంతలోనే తేరుకొని నావంక చురచుర చూస్తూ అప్పుడే హోటలు గుమ్మం ఎక్కుతున్న ఎవర్నో పిలుస్తూ అటే పోయాడు "ఏమండోయ్! బహుకాలదర్శనాలు" అంటూ. మళ్ళీ పాత వృత్తిలో పడ్డాడు గోపాలం!...